

ישעיהו פרק ז

הפרק פותח בתיאור הברית בין ארם לישראל הרוצים לעלות יחדיו להלחם ביהודה. הדבר מפיל פחדו על העם והמלך אחז אשר רוצה לבקש עזרה ממלך אשור. הפרק עוסק בנבואה לאחז ובה קריאה לבטוח בה' ולא לפנות לעזרת אשור. הנביא מחזק את אחז ומבטיח שארם וישראל יפלו, כיוון שהן ממלכות חלשות וה' יהיה בעזרו. לשם אימות הנבואה ניתן לאחז אות ע"י הנביא. כמו כן, מבהיר הנביא מהי הסכנה העתידית בקריאה למלך אשור. לאחר שאחז אינו שומע לדבר ה', ישעיהו שב עם נבואת פורענות אשר תגיע על יהודה עקב אי אמונתו של אחז. הפרק ילמד בשלשה שיעורים.

שאלות מכוונות למידה:

- מהי תוכניתם של רצין מלך ארם ופקח בן רמליהו וכיצד מרגיע הנביא את אחז בקשר לכוחם של ארם וישראל?
- מדוע דורש הנביא מאחז שלא לפנות אל מלך אשור לבקשת עזרה?
- מדוע אחז אינו מעוניין באות מאת ה'?

2..... מבנה הפרק

3..... א-ט: מזימת ארם וישראל לעלות על ירושלים

7..... י-יז: נתינת אותות לאחז

10..... יח-כה: פלישת אשור ליהודה (רשות)

14..... הקשר רחב [רשות]

16..... הקשר אישי [רשות]

מבנה הפרק

<p>(א) וַיְהִי בַיּוֹם אַחַז בֶּן יוֹתָם בֶּן עֲזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה רִצְיִן מֶלֶךְ אַרְם וּפְקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכַל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ: (ב) וַיַּגֵּד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אַרְם עַל אֶפְרַיִם וַיָּנֶע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כַּנּוֹעַ עֲצִי יַעַר מִפְּנֵי רוּחַ:</p>	<p>הקדמה לפרק ארם וישראל רוצות לעלות למלחמה על יהודה</p>
<p>(ג) וַיֹּאמֶר ה' אֵל יִשְׁעִיהוּ צֵא נָא לְקִרְאֵת אַחַז וּשְׂאֵר יְשׁוּבֵי בְנֵי אֵל קִצֵּה תַעֲלֵת הַבְּרֵכָה הָעֲלִיּוֹנָה אֶל מַסְלַת שְׂדֵה כּוֹבֵס: (ד) וַאֲמַרְתָּ אֵלָיו הַשְׁמֵר וְהִשְׁקֵט אֶל תִּירָא וּלְבַבְךָ אֶל יַרְדְּ מִשְׁנֵי זַנְבוֹת הָאוֹדִים הָעֲשׂוּנִים הָאֵלֶּה בַּחֲרִי אִף רִצְיִן וְאַרְם וּבֶן רְמַלְיָהוּ: (ה) יַעֲזֹב כִּי יַעֲזֹב עָלֶיךָ אַרְם רָעָה אֶפְרַיִם וּבֶן רְמַלְיָהוּ לֵאמֹר: (ו) נַעֲלֶה בִיהוּדָה וְנִקְיָצְנָה וְנִבְקַעְנָה אֶלְיֵנוּ וְנִמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֶּן טְבָאֵל: (ז) כֹּה אָמַר ה' א-לוהים לֹא תִקּוּם וְלֹא תִהְיֶה: (ח) כִּי רֹאשׁ אַרְם דְּמִשְׁק וְרֹאשׁ דְּמִשְׁק רִצְיִן וּבַעֲוֹד שְׂשִׁים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יַחַת אֶפְרַיִם מֵעַם: (ט) וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שְׁמֵרוֹן וְרֹאשׁ שְׁמֵרוֹן בֶּן רְמַלְיָהוּ אִם לֹא תִאֲמִינוּ כִּי לֹא תִאֲמִנוּ:</p>	<p>נבואה ראשונה לאחז מלך יהודה</p> <p>על אחז לבטוח בה' מכיוון שעצת ארם וישראל לא תצלח</p>
<p>(י) וַיֹּסֵף ה' דְּבַר אֵל אַחַז לֵאמֹר: (יא) שְׂאֵל לְךָ אוֹת מֵעַם ה' אֱלֹהֶיךָ הַעֲמֵק שְׂאֵלָה אוֹ הַגִּבָּה לְמַעְלָה: (יב) וַיֹּאמֶר אַחַז לֹא אֲשָׂאֵל וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת ה': (יג) וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּ נָא בֵּית דָּוִד הַמַּעֲט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנִשִּׁים כִּי תִלְאוּ גַם אֶת אֱלֹהֵי: (יד) לָכֵן יִתֵּן ה' הוּא לְכֶם אוֹת הַנֵּה הָעֲלֵמָה הָרָה וְיִלְדַת בֶּן וּקְרָאת שְׁמוֹ עַמְנוּ אֵל: (טו) חֲמָאָה וּדְבַשׁ יֹאכַל לְדַעְתּוֹ מֵאוֹס בָּרַע וּבַחֹזֶר בְּטוֹב: (טז) כִּי בְטָרַם יַדַּע הַנְּעַר מֵאִם בָּרַע וּבַחֹזֶר בְּטוֹב תַּעֲזוֹב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵתָּה קֶץ מִפְּנֵי שְׁנֵי מַלְכֵיהָ: (יז) יָבִיא ה' עָלֶיךָ וְעַל עַמְּךָ וְעַל בֵּית אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר לֹא בָאוּ לַמַּיִם סוּר אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה אֶת מֶלֶךְ אֲשׁוּר:</p>	<p>אות העלמה ההרה ויולדת בן ושמו עמנואל</p>
<p>(יח) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִשְׂרָק ה' לְזָבוּב אֲשֶׁר בִּקְצֵה יְאִרֵי מִצְרַיִם וּלְדַבְּרָהּ אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי אֲשׁוּר: (יט) וּבָאוּ וְנָחוּ כָלֶם בְּנַחֲלֵי הַבְּתוֹת וּבְנִקְיָקֵי הַסְּלָעִים וּבְכָל הַנְּעֻצִים וּבְכָל הַנְּהַלְלִים: (כ) בַּיּוֹם הַהוּא יִגְלַח ה' בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֵבְרֵי נְהַר בְּמֶלֶךְ אֲשׁוּר אֶת הָרֹאשׁ וְשַׁעַר הַרְגָלִים וְגַם אֶת הַזְּקֵן תִּסְפֶּה: (כא) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יַחֲיָה אִישׁ עֵגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן: (כב) וְהָיָה מְרַב עֲשׂוֹת חֶלֶב יֹאכַל חֲמָאָה כִּי חֲמָאָה וּדְבַשׁ יֹאכַל כָּל הַנוֹתֵר בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: (כג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָה כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שֵׁם אֶלֶף גִּפְן בְּאֶלֶף כֶּסֶף לְשִׁמִּיר וְלִשְׁנֵי יְהִיָה: (כד) בַּחֲצִים וּבִקְשֵׁת יָבֹוא שְׁמָה כִּי שְׁמִיר וּשְׁנֵי תִהְיֶה כָּל הָאָרֶץ: (כה) וְכָל הַהָרִים אֲשֶׁר בְּמַעַדֵּר יַעֲדְרוּן לֹא תָבֹוא שְׁמָה יִרְאֵת שְׁמִיר וּשְׁנֵי וְהָיָה לְמִשְׁלַח שׁוֹר וּלְמַרְמֵס שָׁה:</p>	<p>נבואת פורענות לעתיד</p>

א-ט: מזימת ארם וישראל לעלות על ירושלים

הערה למורה: על התלמיד להכיר את פרקים טו-טז במלכים ב' לפני לימוד פרק זה. מומלץ לסיכום הרקע ההיסטורי לקרוא עמ' 7-9 בדעת מקרא לספר ישעיהו.

בעבר ארם וישראל נלחמו כל אחד בנפרד מול יהודה, וניצחו, כמתואר בדברי הימים ב' פרק כח:

ה וַיִּתְּנֵהוּ ה' אֱלֹהֵיוּ בְיַד מֶלֶךְ אֲרָם וַיָּבֹאוּ בּוֹ וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִיָּה גְדוֹלָה וַיָּבִיאוּ דָרְמֶשֶׁק וְגַם בְּיַד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִתְּנָן וַיָּדָה בּוֹ מִכָּה גְדוֹלָה. וַיִּהְרַג פֶּקַח בֶּן רִמְלִיָּהוּ בִיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף בְּיוֹם אֶחָד הַכֹּל בְּנֵי חַיִל בְּעֶזְבָם אֵת ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם.

בפרק זה אנו שומעים על כך שארם וישראל כרתו ברית משותפת כדי להלחם במלך יהודה יחדיו. בגלל ניצחונם בעבר, תגובת אחז והעם לעלייתם המשותפת לכיוון ירושלים היא פחד ובהלה:

"וַיָּנֶע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנֹעַ עֲצֵי יַעַר מִפְּנֵי רוּחַ".

מתוך פחדו הרב, מעונין אחז לקרוא למלך אשור לעזרה, (באותה תקופה ארם נחלשו ואשור היא המעצמה העולה).

על רקע זה ישעיה מביא אליו את דבר ה', לעודדו בכך שיוכל לנצח במלחמה, אם יסמוך על ה' ולא יפנה אל אשור ולא יבטח בם.

שני עקרונות חוזרים ונשנים בפרק זה על ידי הנביא:

1. אמנם ארם וישראל מתכננים ניצחון גדול על יהודה, אך בניגוד ל"רבות מחשבות בלב איש" (פסוק ו),

מבהיר הנביא כי "עצת ה' היא תקום".

ה' הוא הקובע סדרי עולם ורק על פיו יתרחשו האירועים, והוא קבע כי עצתם "לא תקום ולא

תהייה".

2. על מלך יהודה לבטוח בה' ולהאמין בו, ומתוך כך לשמור על איפוק ("הישמר והשקט").

מזימת ארם וישראל לעלות על ירושלים ותגובת יהודה:

א וַיְהִי בַיָּמִי אֲחִזָּה בֶן יוֹתָם בֶּן עֲזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה רִצְיִן מֶלֶךְ אֲרָם וּפְקַח בֶּן רִמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכַל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ.

ב וַיַּגֵּד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אֲרָם עַל אֶפְרַיִם וַיָּנֶע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנֹעַ עֲצֵי יַעַר מִפְּנֵי רוּחַ.

לשם מה מוזכר ייחוסו של אחז לאבותיו? - העמקה

רש"י (ישעיהו, ז, א):

מה ראה הכתוב לייחוסו? אלא מפני שסופו של הכתוב לומר 'ולא יכול להלחם עליה', ולמדך שזכות אבות עמדה לו. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: ווי, מי הוא זה, שמלך רשע זה. אמר להם: בן יותם הוא בן עוזיהו הוא. אבותיו היו צדיקים, לפיכך אי אפשר לפשוט ידי בו, הדא הוא 'ולא יכול להלחם עליה' - מפני זכות אבות.

וַיֵּגַד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אֲרָם עַל אֶפְרַיִם

רד"ק (ישעיהו ז, ב):

...כלומר, באו עד קרוב לירושלים ותקעו אוהליהם ונחו שם לצור על ירושלים ולהלחם עליה.

בפסוקים מתוארת תגובת פחד גדולה של יהודה מול כוונת ארם וישראל לעלות עליהם למלחמה. ויָנַע לָבָבו וּלְבָב עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי יַעַר מִפְּנֵי רוּחַ. ישעיהו נשלח לחזק את לב אחז לבטוח בה' ולא לחשוש מאחז ומישראל.

עצת ארם וישראל לא תקום

ג וַיֹּאמֶר ה' אֵל יִשְׁעִיהוּ צֵא נָא לְקִרְאֵת אַחֲזֵי אֶתְּהָ וּשְׂאֵר יִשׁוּב בְּנֵי אֵל קִצֵּה תַעֲלֵת הַבְּרֵכָה הָעֲלִיּוֹנָה אֶל מַסְלַת שְׂדֵה כּוּבְס. ד וַאֲמַרְתָּ אֵלָיו הַשְׁמֵר וְהִשְׁקֵט אֶל תִּירָא וּלְבַבְךָ אֶל יַרְדְּ מִשְׁנֵי זְנָבוֹת הָאוּדִים הָעֲשֻׁנִים הָאֵלֶּה בְּחָרֵי אֵף רִצְיִן וְאֲרָם וּבֵן רְמַלְיָהוּ. ה יַעַן כִּי יַעַן עָלֶיךָ אֲרָם רָעָה אֶפְרַיִם וּבֵן רְמַלְיָהוּ לֵאמֹר. ו נַעֲלֶה בִיהוּדָה וְנִקְיִצְנָה וְנִבְקַעְנָה אֶלְיֵנוּ וְנִמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֶּן טַבָּאֵל. ז כֹּה אָמַר אֱ-דָנִי ה' לֹא תִקּוּם וְלֹא תִהְיֶה. ח כִּי רֹאשׁ אֲרָם דְּמָשֶׁק וְרֹאשׁ דְּמָשֶׁק רִצְיִן וּבַעוּד שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יַחַת אֶפְרַיִם מְעַם. ט וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שְׁמֵרוֹן וְרֹאשׁ שְׁמֵרוֹן בֶּן רְמַלְיָהוּ אִם לֹא תֶאֱמִינוּ כִּי לֹא תֶאֱמִנוּ.

ה' מצווה את ישעיה לצאת עם בנו ולפגוש את אחז ב"מסילת שדה כובס". מדוע עליו לקחת את בנו לפגישה, ומדוע דוקא בן זה?

מצודת דוד (ישעיהו ז, ג):

אתה ושאר ישוב בנך – גם אתה צא לקראתו גם בנך אשר נקרא שמו 'שאר ישוב', לאות וסימן אשר שארית יהודה ישובו מן הגלות בימי עזרא.

השם 'שאר ישוב' מקפל בתוכו פורענות ונחמה יחדיו:

הפורענות היא לעם ולאֶרֶץ, שהכל יחרב ותישאר רק שארית מהעם.

הנחמה היא לשארית. הנותרים ישובו בעתיד לא"י אחרי גלות בבל, בימי עזרא.

באיזה מקום נקבע המפגש?

כנראה מדובר בתעלה שהובילה מים מחוץ לחומות ירושלים אל בריכה שבתוך החומה. בבריכה זו כיבסו תושבי העיר את בגדיהם, ובשדה הסמוך ייבשום. יתכן שאחז הלך לבריכה לפקח על אספקת המים בשעת המצור, וישעיה נצטווה לצאת לשם לדבר עימו.

ד וַאֲמַרְתָּ אֵלָיו הַשְׁמֵר וְהִשְׁקֵט אֶל תִּירָא וּלְבַבְךָ אֶל יַרְדְּ מִשְׁנֵי זְנָבוֹת הָאוּדִים הָעֲשֻׁנִים הָאֵלֶּה בְּחָרֵי אֵף רִצְיִן וְאֲרָם וּבֵן רְמַלְיָהוּ.

הנביא מדמה מלכים אלו לזנבות אודים עשנים, ובכך הוא מזלזל בכוחם, שהם כמו אודים שכבתה שלהבתם, ואף פחות מכך – זנבות. אמנם הם מוציאים עשן, אך אינם מסוגלים לייצר אש, ולכן אין ביכולתם לפגוע ממש באחז (אם יקשיב לדברי הנביא ויישמר ממלחמה).

מצודת דוד (ישעיהו, ז, ד):

השמר והשקט – השמר מעשות מלחמה והשקט לבד, אל תירא ואל יבוא מורד בלבבך.
זנבות האודים – שהמה כמו האודים האלה שאין בהם כח לבער אלא לעשו, כך אין כח בידם לעשות
 לך מאומה רע, רק הם מפחידים.

העמקה:

רש"י (ישעיהו ז, ד):

השמר - שב בשלום כיון על שמריו.

הערה למורה: רש"י וכן רד"ק וראב"ע מפרשים 'השמר' מלשון שמרים, מכיוון שזו פעם יחידה
 בתנ"ך שמילה זו מוטעמת במלרע.

התכנית של רצין מלך ארם ושל פקח מלך ישראל

ה יַעַן כִּי יַעַץ עָלַיךְ אֲרָם רָעָה אֶפְרַיִם וּבֶן רְמִלְיָהוּ לֵאמֹר. ו נַעֲלָה בִיהוּדָה וְנִקְיֶצְנָה וְנִבְקָעְנָה אֵלֵינוּ
 וְנִמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֶּן טַבָּאֵל.

תכניתם של רצין ופקח היא לפרוץ את חומות ירושלים ולהמליך בה מלך בן חסות שלהם - בן טבאל,
 וע"י זה יוכלו לשלוט ביהודה שלטון מוחלט.

אך בניגוד ל"רבות מחשבות בלב איש" (משלי יט, כא) – תוכניותיהם של ארם וישראל המפורטות
 בפסוק ו – מבהיר הנביא כי "עצת ה' היא תקום" (שם, שם) –
 – ה' הוא הקובע סדרי עולם ורק על פיו יתרחשו האירועים, והוא קבע כי עצתם "לא תקום וְלֹא
 תִהְיֶה".

העמקה:

מיהו "בן טבאל" שרוצים להמליכו ביהודה? רש"י מביא 3 אפשרויות:

רש"י (ישעיהו ז, ו):

את בן טבאל - בן הטוב אלינו. כן תרגם יונתן.

ויש לפרש טבאל: 'טוב אל', אשר לא טוב בעיני המקום.

ובגימטריא של אותיות אלב"ם טבאל הוא רמלא ט"ר ב"ם א"ל, בן טבאל = בן רמלא(בן רמליה).

ונקיצנה -

ניתן לפרש כענין של יקיצה, לעורר אותם למלחמה (רש"י), או ענין של הצקה, ע"י עשיית מצור
 (שד"ל), או ענין של מאיסה, שיקוצו מפנינו לאחר שנעשה להם מצור (מצודות).

ח כִּי רֹאשׁ אֲרָם דְּמָשֶׁק וְרֹאשׁ דְּמָשֶׁק רִצִּין וּבְעוֹד שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יַחַת אֶפְרַיִם מְעַם.

ט וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שְׁמָרוֹן וְרֹאשׁ שְׁמָרוֹן בֶּן רְמִלְיָהוּ אִם לֹא תֶאֱמִינוּ כִּי לֹא תֶאֱמִנוּ.

העמקה: כוונת הפסוקים היא, לעודד את אחז את אחז ע"י הדגשת מגבלותיהם של רצין ופקח – רצין הוא
 מלך דמשק בלבד ולא ישלוט בירושלים, פקח בן רמליהו הוא מלך שומרון בלבד, ובקרוב יגלה
 מאדמתו (כדי להבין, יש לקרוא את חציו הראשון של פסוק ט לפני חציו השני של פסוק ח).

המילה "ראש" חוזרת 4 פעמים בפסוקים אלו בהנגדה מוחלטת להיותם "זנבות" (פסוק ד). לאמור:
 שם, בדמשק ובשומרון, הם 'ראש', כאן ועכשיו הם 'זנב'.

המשמעות: שני מלכים אלה אינם יכולים להשתלט על מדינות אחרות, אלא שלטונם מוגבל לתחומם בלבד.

ובְעוֹד שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יַחַת אֶפְרַיִם מֵעַם.

משמעות הפסוק היא שמלכות ישראל תגמר בקרוב, וכך לא יוכלו לאיים על יהודה.

הערה למורה: על התלמיד להבין את משמעות המילים **יחת, אפרים.**

(יחת=ישבר, אפרים=מלכות ישראל, לפי מצודות דוד).

אם לא תאמינו כי לא תאמינו.

אם לא תאמינו לנבואה זו, אזי לא יהיה לכם קיום (לפי רד"ק ומצודת ציון).

בפסוק זה ישנו משחק מילים אשר מסייע בהבנת הרעיון המרכזי של הנבואה:

אם לא תאמינו כי לא תאמינו.

שתי ברירות עומדות בפני יהודה: אמונה בה' וישועה, או חוסר אמונה בה' ומתוך כך לא יהיה לכם קיום. אותה מילה מקבלת משמעות הפוכה מישועה לפורענות, ומסמלת את הבחירה של העם בין אמונה לה' לבין התנהגות בחוסר אמונה.

העמקה – ממותי נספרות 65 שנה?

רש"י (ישעיהו ז, ח): יחת אפרים - תרוצץ אפרים מעם, שיגלם סנחריב עם מלכם הושע בן אלה. צא וחשוב מנבואת עמוס עד שגלו עשרת השבטים ותמצאם ס"ה שנים. נבואת עמוס היתה שתי שנים לפני שנתנגע עוזיה, שנאמר (בעמוס א) 'שנתים לפני הרעש', ועוזיה נתנגע עשרים וחמש שנים הרי כ"ז. וי"ו של יותם וי"ו של אחז ו' של חזקיהו שנאמר (מלכים ב יח, י) 'וילכדה בשנת שש לחזקיהו היא שנת תשע להושע ויגל את ישראל אשורה', הרי ששים וחמש. מונים את השנים מיום שנגזרה הגלות על מלכות ישראל, בימי עמוס: "וַיִּשְׁרָאֵל גְּלָה וַיְגָלָה מֵעַל אֲדָמְתוֹ" (עמוס ז, יז).

(עמוס א, א) - 2 - עמוס התחיל לנבא שנתיים לפני הרעש (הרעש: ביום שבו נצטרע עוזיה)

(מל"ב טו, א) - 25 - מלכות עוזיה כמצורע

(מל"ב טו, לג) - 16 - מלכות יותם

(מל"ב טז, ב) - 16 - מלכות אחז

(מל"ב יח, י) - 6 - מלכות חזקיהו, עד גלות 10 השבטים

בסה"כ – 65 שנה מיום שנגזרה הגזירה ועד שגלו.

(ורש"י מוסיף ומסביר, כיצד מגיעים למנין שנות עוזיה כמצורע מתוך כל שנות מלכותו, וכיצד לשלול את הטענה שהשנים נספרות מאז יום אמירת הנבואה לאחז).

ניתן ללמוד פירוש לפועל זה מהתקבולת בדברי הימים ב' פרק כ', אשר גם שם נדרש העם להאמין שה' ילחם להם: כ ... הַאֲמִינוּ בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְתֵאֱמַנּוּ הַאֲמִינוּ בְּנִבְיָאֵיו וְהִצְלִיחוּ.

י-יז: נתינת אותות לאחז

בחלקו הראשון של הפרק למדנו על כך שאחז מבקש לפנות לעזרה למלך אשור על מנת שיעזור לו להלחם מול ארם וישראל אשר מאיימים לעלות במלחמה על יהודה. הנביא קרא לאחז **לבטוח בה'** שיצילנו מכף אויביו אלו, **ולא לשים מבטחו במלך אשור**. מהמשך הנבואה אנו למדים שאחז לא שמע לדברי הנביא. ישעיהו מעביר לאחז את דברי ה' ובהם דרישה מאחז לבקש אות וסימן כדי לחזק את אמונתו ובטחונו בה'. אחז מסרב, אך ה' שולח אות וסימן לאחז וליהודה בדבר הנער עימנאל אשר יולד, ועד היגמלו תשקוט הארץ בשל הפסקת המלחמה מצד ארם וישראל. אחז אשר לא בוטח בה', ופונה אל מלך אשור, יביא בסופו של דבר את הפורענות גם על ישראל וגם על יהודה- כפי שיתואר בחלקו האחרון של הפרק.

י ויִסַּף ה' דְּבַר אֶל אַחְז לֵאמֹר. יֵא שְׂאֵל לְךָ אוֹת מֵעַם ה' אֱלֹהֶיךָ הַעֲמֵק שְׂאֵלָה אוֹ הַגְּבֵה לְמַעַלָּה. יב וַיֹּאמֶר אַחְז לֹא אֶשְׂאֵל וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת ה'. יג וַיֹּאמֶר שְׁמָעוּ נָא בַּיִת דְּוֹד הַמַּעֲט מִכֶּם הַלְּאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תֵלְאוּ גַם אֶת אֱלֹהֵי. יד לָכֵן יִתֵּן אֶ-דְּנִי הוּא לָכֶם אוֹת הַנִּה הַעֲלָמָה הָרָה וְיִלְדֶת בֵּן וְקִרְאת שְׁמוֹ עֲמָנוּ אֵל. טו חֲמָאָה וּדְבַשׁ יֵאכֵל לְדַעְתּוֹ מָאוֹס בָּרַע וּבַחֹר בְּטוֹב. טז כִּי בְּטָרָם יִדַע הַנְּעַר מָאֹס בָּרַע וּבַחֹר בְּטוֹב תַּעֲזוֹב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲתָה קִץ מִפְּנֵי שְׁנֵי מַלְכֶיהָ. יז יִבִּיא ה' עֲלֶיךָ וְעַל עַמְּךָ וְעַל בֵּית אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר לֹא בָאוּ לְמִיּוֹם סוּר אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה אֶת מֶלֶךְ אֲשׁוּר.

מהפתיח ניכר שיש פה נבואה נוספת לאחז. (נבואה ראשונה: פסוקים ג-ט, נבואה שנייה: פסוקים י-כה).

שתיקת אחז מרמזת על חוסר אמון בדברי הנביא, ולכן יש פניה נוספת של הנביא, בה הוא מציע אות כהוכחה לאמינות דבריו.

סירובו של אחז לשאילת אות מעם ה'

יֵא שְׂאֵל לְךָ אוֹת מֵעַם ה' אֱלֹהֶיךָ הַעֲמֵק שְׂאֵלָה אוֹ הַגְּבֵה לְמַעַלָּה. יב וַיֹּאמֶר אַחְז לֹא אֶשְׂאֵל וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת ה'.

אחז מסרב לבקש אות, לכאורה מנימוק אמוני, כיוון שאינו מעוניין לנסות את ה' (כביכול בגלל האיסור "לא תנסו את ה'", המופיע בדברים ו, טז). אך מתגובת הנביא, מתיאור רשתו של אחז ומקריאתו לאשור (מלכים ב טז, ז), לא נראה שתשובתו נבעה ממקום של יראת ה'.

רש"י (ישעיהו ז, יב):

לא אנסה - אין רצוני שיתקדש שמו על ידי.

רד"ק (ישעיהו ז, יב):

ויאמר אחז לא אשאל ולא אנסה – כל זה היה מעט האמנה ואף על פי שהוא אומר בלשון האמנה, כי לא ינסה האל, אף על פי כן הנביא ידע את לבבו כי לא אמר אלא ממיעוט האמנה, כאומר איני חושש לנסותו בזה, לפיכך ענה לו הנביא 'כי תלאו גם את אלהי':

תשובתו המתחסדת של אחז הכעיסה את הנביא. הכעס מלמדינו שאכן אחז לא בטח בה' ולא רצה תקשורת עימו, ובסירובו מנע קידוש ה' ברבים. הנביא פונה אליו בכינוי "בית דוד" ולא בשמו הפרטי, כדרך גנאי (רד"ק). ואולי רמז יש בכך, שרק בזכות בית אביו יגן ה' על יהודה, ולא בזכותו. כיוון שאחז סירב לבקש אות ולקדש שם ה', לכן ה' יתן אות מעצמו בעל כורחו של אחז.

נתינת האות ומשמעותו

יֵד לְכֵן יִתֵּן אֶ–דְּנִי הוּא לְכֵם אוֹת הַנְּהַה הָעֵלְמָה הָרָה וְיִלְדֵת בֵּן וְקִרְאֵת שְׁמוֹ עֲמֹנוּ אֵל.

מיהי העלמה ומהו האות?

רש"י (ישעיהו ז, יד):

העלמה - אשתי [כלומר, אשת הנביא] הרה השנה הזאת, והיא היתה שנת ד' לאחז.

וקראת שמו - רוח הקודש תשרה עליה.

עמנואל - לומר שיהא צורנו עמנו.

וזה **האות**, שהרי נערה היא ולא נתנבאת מימיה, ובזו תשרה בה רוח הקודש.

אות הוא סימן ולא נס או פעולה לא טבעית.

מהו האות ומה הוא מסמן? העלמה (אשת הנביא או אשת אחז ע"פ רד"ק) אשר היא הרה, לא יודעת

מה אמור להיות שמו של הילד שיוולד, אך תשרה עליה רוח הקודש והיא תקרא שמו עמנואל.

עמנואל = כפשוטו, ה' עימנו. אות לכך שה' איתם בסכנה זו של פקח ורצין.

טו חֲמָאָה וּדְבַשׁ יֹאכַל לְדַעְתּוֹ מְאוֹס בָּרֶע וּבַחֹר בְּטוֹב. טז כִּי בְטָרָם יִדַע הַנְּעַר מְאֹס בָּרֶע וּבַחֹר בְּטוֹב

תַּעֲזֹב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲתָה קִץ מִפְּנֵי שְׁנֵי מַלְכֶיהָ.

פירוש דעת מקרא ישעיהו ז, טו):

חמאה ודבש יאכל - הבטחה לטובה היא. הילד עמנו אל יאכל חמאה ודבש. והם מאכלים ומשקים

ערבים לחך ויפים לילדים רכים...כאשר יגמל עמנו אל משדי אמו ויגיע לגיל שבו הילד מואס

במאכלים רעים ובוחר במאכלים טובים. יאכילוהו אמניו חמאה ודבש. ומכאן משמע, שתשקוט

הארץ ממלחמה. ותהא זבת חלב ודבש ויושביה ישבעו מטובה.

השומע תמה: מנין יהיו חלב ודבש, והרי הארץ חרבה? על כך עונה הפסוק הבא: עוד בטרם יגיע

הילד לגיל בו ירכוש כושר אבחנה, יעזבו פקח ורצין את הארץ, ושוב יהיה שפע בארץ.

כיצד זה יקרה?

רש"י (ישעיהו, ז, טו):

שבאותה שנה עלה מלך אשור על דמשק כי שכרו אחז, כמה שנאמר בספר (מלכים טז, ט) ויתפשה ויגלה קירה ואת רצין המית', ואותה שנה ויקשר קשר הושע בן אלה על פקח בן רמליהו ויכהו וימיתו בשנת עשרים ליותסי (שם טו), שהיא שנת ארבע לאחז.

לסיכום משמעות האות: עוד לפני שיגמל עמנואל וידע להבחין בין טוב לרע, כבר תיוושע ממלכת יהודה משני אויביה: ארם וישראל.

זו יביא ה' עליך ועל עמך ועל בית אביך ימים אשר לא באו למיזם סור אפרים מעל יהודה את מלך אשור.

מלבד הנבואה על מפלת רצין ופקח, יש כאן נבואה גם לממלכת יהודה.

רש"י (ישעיהו ז, יז):

יביא ה' עליך ועל עמך - על חזקיהו בנך המולך אחריו, ולפי שהוא צדיק לא קראו בנו. **ימים אשר לא באו** - מיום שנחלקה מלכות בית דוד וסר אפרים מעל יהודה. ומה הם הימים? ימי חיל מלך אשור. ואף בהם יעשה ליהודה, וכן מנינו (בדה"ב כח, כ) שבא מתחילה על אחז, דכתיב: יויבא עליו תגלת פלאסר וצר לו ולא חזקו, ובימי חזקיהו בנו נעשה הנס.

זאת נבואת פורענות ליהודה, שאם אחז לא ישמע לנביא אלא יקרא למלך אשור, או אז אחרי נפילת ארם וישראל יבוא מלך אשור על יהודה. מיום שהתפלגה הממלכה לאפרים (=ישראל) וליהודה, לא היו ימים קשים כמו אלו שיבואו על ממלכת יהודה בעתיד.

קריאת אחז למלך אשור מתוארת במלכים ב, פרק טז :

ז וישלח אחז מלאכים אל תגלת פלאסר מלך אשור לאמר עבדך ובנך אני עלה והושעני מכף מלך ארם ומכף מלך ישראל הקומים עלי. ח ויקח אחז את הכסף ואת הזהב הנמצא בית ה' ובאצרות בית המלך וישלח למלך אשור שחד. ט וישמע אליו מלך אשור ועל מלך אשור אל דמשק ויתפשה ויגלה קירה ואת רצין המית.

פניית אחז לאשור מהווה חטא כלפי הקב"ה – בכך שלא נתן אמון בדברי הנביא בשם ה', ופנה לעזרת מלך גוי עובד ע"ז, (אחז פונה לתגלת פלאסר באומרו "עבדך ובנך אני", כלומר, מלך אשור עבורו הוא אב ומלך – החלפה טוטלית של "אבינו מלכנו"), **וכן חטא כלפי העם** (יהודה) – בעקבות הגעת מלך אשור לאזור, הוא לא יסתפק בכיבוש ארם וישראל, אלא ירצה לכבוש גם את יהודה. למעשה, כניעת אחז בפני מלך אשור תוך בקשת עזרה ונתינת שוחד, לא רק שלא הועילו, אלא אף הזיקו – בכך זירזו את חורבן שומרון ואת כניסת יהודה תחת עול אשור.

מלבי"ם (ישעיהו ז, יז):

יביא – אבל גם אתה מפני שאינך בוטח בה' שצוה לך השמר והשקט, ואתה לא בטחת בו וקראת אל מלך אשור לישועה, לכן גם עליך יעבור כוס, וה' יביא אליך את מלך אשור כפעם בפעם להחריב ארצך (כמו שכתוב במל"ב טז, ודה"ב כח), ומספר והולך מה שיעשה מלך אשור. למיזם סור אפרים, מיום שנחלקה מלכות בית דוד.

יח-כה: פלישת אשור ליהודה (רשות)

הנבואה מסתיימת בנבואת פורענות ליהודה אשר תגיע מידי אשור. אחז, אשר לא שמע לדברי ה' שהיו בפי נביאו, ופנה לעזרת מלך אשור, זכה אמנם לכך שמלך אשור הצילו מארם ומישראל אך הביא בכך פורענות גדולה גם על יהודה. לאחר התחזקות ממלכת אשור, יעלה מלך אשור על יהודה וירושלים ויגרום לפורענות ולהרס. בכך נתהפכה נבואת פרק ז מעידוד וחיזוק לאחז- לנבואת פורענות ומפלה. אחז אשר לא בטח בה' כי אם באדם- במלך אשור, מביא במו ידיו את הפורענות על עמו ועל נחלתו.

פלישת אשור ליהודה

יח וְהָיָה **בַּיּוֹם הַהוּא** יִשְׂרָאֵל לְזָבוּב אֲשֶׁר בְּקִצָּה יְאִרֵי מִצְרַיִם וְלִדְבוּרָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר. יֵט וּבָאוּ וּנְחוּ כָל־סֵלַם בְּנַחְלֵי הַבְּתוֹת וּבְנִקְיֵי הַסְּלָעִים וּבְכָל הַנְּעֻצִים וּבְכָל הַנְּהַלְלִים.
כ **בַּיּוֹם הַהוּא** יִגְלַח אֶ-דְנִי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעִבְרֵי נְהַר בְּמֶלֶךְ אֲשׁוּר אֶת הָרֹאשׁ וְשַׁעַר הָרְגָלִים וְגַם אֶת הַזֶּקֶן תִּסְפֶּה.

כא וְהָיָה **בַּיּוֹם הַהוּא** יַחֲזִיחַ אִישׁ עֵגְלַת בָּקָר וְשֵׁתֵי צֹאן. כַּב וְהָיָה מֵרַב עֲשׂוֹת חֶלֶב יֹאכַל חֲמָאָה כִּי חֲמָאָה וּדְבֹשׁ יֹאכַל כָּל הַנּוֹתָר בְּקֶרֶב הָאָרֶץ.

כג וְהָיָה **בַּיּוֹם הַהוּא** יִהְיֶה כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שֵׁם אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כֶּסֶף לְשִׁמִּיר וְלִשְׂמִית יִהְיֶה. כד בַּחֲצִים וּבְקִשְׁתַּיִם יָבֹא שְׂמֵהּ כִּי שְׂמִיר וְשִׂמְתַּי תִּהְיֶה כָּל הָאָרֶץ. כה וְכָל הַחֲרִים אֲשֶׁר בַּמַּעַד יַעֲדִרוּן לֹא תָבֹא שְׂמֵהּ יִרְאֵת שְׂמִיר וְשִׂמְתַּי וְהָיָה לְמִשְׁלַח שׁוֹר וּלְמִרְמַס שָׁהּ.

הביטוי החוזר 4 פעמים בקטע הוא "ביום ההוא", ולפי זה ניתן לראות 4 עניינים שיקרו בהגעת מלך אשור ליהודה:

פסוקים יח-יט: התקבצות חילות אשור על יהודה.

פסוק כ: פורענות וחורבן.

פסוקים כא-כב: תוצאות החורבן למי שנשאר בארץ.

פסוקים כג-כה: חורבן הארץ והרס החקלאות.

התקבצות חילות אשור על יהודה

יח וְהָיָה **בַּיּוֹם הַהוּא** יִשְׂרָאֵל לְזָבוּב אֲשֶׁר בְּקִצָּה יְאִרֵי מִצְרַיִם וְלִדְבוּרָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר. יֵט וּבָאוּ וּנְחוּ כָל־סֵלַם בְּנַחְלֵי הַבְּתוֹת וּבְנִקְיֵי הַסְּלָעִים וּבְכָל הַנְּעֻצִים וּבְכָל הַנְּהַלְלִים.

הזבוּב והדבורה מהווים דימוי לחילות הרבים של אשור שיבואו בהמוניהם ליהודה, ועימם חילות של מצרים. הם יציפו את הארץ בכל מקום אפשרי, יחנו אף במקומות בלתי צפויים מלאי קוצים (נעצוצים), ולא יהיה כוח שיעצור בעדם.

רש"י (ישעיהו, ז, יח):

ושרק ה' - ירמוז להם שיתקבצו. לזבוב - חילול רבות כזבובים מארץ מצרים יבואו עם סנחריב. ולדבורה - חיל גבורים עוקצים כדבורים.

מצרים יצטרפו אל אשור בדרכו ליהודה. הם מסתפחים כזבובים – רבים ומציקים, אך לא מכאיבים. אשור נדמים לדבורה – שיש להם יכולת לעקוץ, לפגוע. ישעיה רומז לאחז, שאמנם יש לדבורה דבש, אך יש לה גם עוקץ – הוא חשב שאשור יעזרו לו, אך הסוף יהיה שיצורו על יהודה.

פורענות וחורבן

כ ביום ההוא יגלח א-דני בתער השכירה בעברי נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה.

בפסוק יש נבואת פורענות, אך לא מובן אל מי היא מכוונת ובאיזו תקופה. לפי חלק מהפרשנים, הפורענות היא לאשור (כלומר, נבואת נחמה ליהודה).

רד"ק (ישעיהו, ז, כ) (וכן דעת רש"י, מצודות):

ביום ההוא – זה היה במגפה אשר היה במחנה אשור כשבא לירושלם אחר שכבש כל ארץ ישראל, ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור. המשיל המגפה לתער, לפי שהתער משחית השיער מכל וכל, כך הייתה המגפה רבה בהם ובגדוליהם, כמו שכתוב: 'ויכחד כל גבור חיל נגיד ושר במחנה מלך אשור'. ופירוש בעברי נהר – בחיל הבא מעברי הנהר, וזהו במלך אשור שבא עם צבאותיו לירושלם. ומה שאמר יגלח בהם הראש, פירוש את שער הראש, וכן וגלח את ראשו, והוא משל על ראשי צבאותיו.

ושער הרגלים – הוא שער הערוה והוא כינוי להמון העם...

ואמר על הזקן תספה – ולא היתה בכלל יגלח, לפי שמלך אשור לא מת במחנה, כי בארצו מת בשבו כי בניו הכוהו בחרב.

לפי גישה זו, הפסוק עוסק במפלת אשור (אשר בא מעבר הנהר): ה' יגלח' בתער את כל חילות אשור, כולל השרים והמון העם, ואף המלך ימות לבסוף. כלומר, באמצע נבואת פורענות זו (פסוקים יח-כה) יש קצת נחמה בתיאור מפלת סנחריב וחילותיו, במגיפה שהרגה 185 אלף במחנה אשור, בימי חזקיהו, בנו של אחז.

מימוש נבואה זו מתואר במלכים ב' פרק יט, לה-לו:

ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים. ויסע וילך וישב סנחריב מלך אשור וישב בנינוה. ויהי הוא משתחוה בית נסרף אלדיו ואדרמלך ושראצר (בניו) הפהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט ומלך אסר-חדן בנו תחתיו.

העמקה - הבנת הפסוק כנבואת פורענות ליהודה ע"י מלך אשור.

מלבי"ם (ישעיהו ז, כ):

והיה 'ביום ההוא', כל זה בימי אחז. יגלח ה', ה' יגלח אז, ע"י תער השכירה אשר בעברי נהר, ומפרש מי היא התער השכירה הזאת. במלך אשור, היינו ע"י מלך אשור שבא מעבר הנהר, והוא

נמשל לתער השכירה המשיר כל השער בו יגלח ה' את הראש וכו', ... אבל כיון שנתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע, והתער עצמה (לא ע"י ה') **תספה גם את הזקן**, שהוא משל אל הצדיקים, וע"כ ייחס זה אל התער לא אל ה'. ואמר 'תספה' לא 'תגלח', כי זה אינו גילוח [אלא] רק השחתה:

לפי גישה זו, הפסוק עוסק בפורענות ליהודה. ה' יגלח בתער ע"י אשור את יהודה. אשור הם התער, וגילוח השיער הוא החורבן שיהיה בארץ עד לשממה. כל המעמדות בעם יפגעו מאשור, ללא הבחנה בין צדיקים לרשעים.

פורענות זו תהיה עוד בימי אחז, כשיבוא תגלת פלאסר מלך אשור ויצור על יהודה תוך השחתת הארץ, אך בלי כיבוש הממלכה. פורענות זו מתוארת בדברי הימים ב' פרק כח', טז-כ:

בַּעַת הַהִיא שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶחָז עַל מַלְכֵי אֲשׁוּר לְעֶזֶר לוֹ.

כִּי הִכְנִיעַ ה' אֶת יְהוּדָה בְּעֶבֶר אֶחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי הִפְרִיעַ בִּיהוּדָה וּמַעֲוֹל מַעַל בָּהּ.

וַיָּבֹא עָלָיו תִּלְגַּת פְּלִנְאֶסֶר מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיִּצַר לוֹ וְלֹא חָזַקוּ.

תוצאות החורבן למי שנשאר בארץ.

כא וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יַחֲזִיק אִישׁ עֵגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵי צֹאן. כב וְהָיָה מְרֹב עֲשׂוֹת חֶלֶב יֹאכַל חֶמְאָה כִּי חֶמְאָה וְדָבֵשׁ יֹאכַל כָּל הַנּוֹתֵר בְּקֶרֶב הָאָרֶץ.

פסוקים אלו מתארים את העתיד היותר רחוק, את ברכת ה' שתשרה על הצדיקים שישארו לפליטה.

רד"ק (ישעיהו ז, כא-כב):

גם זה בימי חזקיהו, ואמר שיהיה שלום וברכה בארץ ומרוב הברכה יגדל איש עגלת בקר ושתי צאן ודי לו בהם... מרוב שיעשו חלב יאכלו החמאה... וגם דבש יהיה להם הרבה מאד כמו שנאמר על האדמה 'זבת חלב ודבש'.

ומי הם שיזכו לברכת השפע הזו?

רש"י (ישעיהו ז, כב):

כל הנותר – הצדיקים הפלטים מחרב סנחריב, בשורה גדולה הוא מבשר להם, שתזדמן להם פרנסה אחר כל השממון ההוא.

הארץ ריקה וחרבה, כיוון שלפני המפלה הניסית חילות אשור כבשו את כל ערי יהודה הבעורות, פרט לירושלים, אך **במעט הנותר תהיה ברכה**.

העמקה

לפי גישת **מלבי"ם** (המובא לעיל פסוק כ), פסוקים אלה מתארים את גודל החורבן שיהיה לאחר 'גילוח' כל אדמות יהודה ע"י מלך אשור. אכילת חמאה ודבש מסמלים את השבתת החקלאות ושממת הארץ, כיוון שאלו מאכלים שלא תלויים בעבודת האדמה.

לעיון נוסף בעניין זה של 'חלב ודבש' כתוצאה של פורענות בארץ, ניתן לקרוא בספרו של נגה הראובני, **טבע ונוף במורשת ישראל**, עמ' 15-26.
העמקה – הגישות בפירוש פסוקים יח-כב

מלבי"ם (הגישה שב'העמקה')	רש"י, רד"ק, מצ"ד	
פורענות ליהודה	נחמה ליהודה	סוג הנבואה
אחז מלך יהודה, תגלת פלאסר מלך אשור	חזקיה מלך יהודה, סנחריב מלך אשור	התקופה
כיבוש ערי יהודה ע"י מלך אשור	הכחדת מחנה אשור במגיפה	גילוח
תיאור גודל החורבן	ברכה לשארית שנשארה ביהודה	פס' כא-כב

חורבן הארץ והרס החקלאות.

כג וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר יְהִיָּה שֵׁם אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כֶּסֶף לְשִׁמִּיר וְלִשְׂתֵּי יְהִיָּה. כד בַּחֲצִים וּבִקְשֵׁת יָבֹא שָׁמָּה כִּי שִׁמִּיר וְשִׂית תִּהְיֶה כָּל הָאָרֶץ. כה וְכָל הַהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעַד יַעֲדֵרוּן לֹא תָבֹא שָׁמָּה יִרְאֵת שִׁמִּיר וְשִׂית וְהָיָה לְמִשְׁלַח שׂוֹר וּלְמִרְמָס שָׂה.

הפסוקים מתארים את החורבן בארץ לאחר בוא צבא אשור:

רש"י (ישעיהו ז, כג):

והיה ביום ההוא – אשר תהיה הארץ שממה, יהיה מקום שהיו שם לפני בא החילות אלף גפן שוות אלף כסף, יהיו לשמיר ולשית כי יניחום בעליהם ובורחין והם מעלות קימשונים ותולעים ועקרבים. בחצים ובקשת יבא שמה כי שמיר ושית תהיה כל הארץ. כה וכל ההרים אשר במעדר יעדרון לא רעות ונחשים ועקרבים.

כתוצאה מכיבוש הארץ ע"י צבא אשור החלקות תיעזבנה, ושדות פוריים, יקרים ומעובדים יהפכו לסבך המסוכן למעבר. בהרים, שם אין שמיר ושית, האדמה תהיה מרעה לבהמות.

הקשר רחב [רשות]

לדמותו של אחז

למה נקרא שמו אחז? שאחז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות (וסגרם)...

ירושלמי סנהדרין י, ע"ב:

כך אמר אחז: אם אין גדיים- אין תישיש, אם אין תישיש- אין צאן, אם אין צאן- אין רועה...
כך היה אחז סבור בדעתו לומר: אם אין קטנים- אין גדולים, אם אין גדולים- אין חכמים, אם אין חכמים- אין נביאים, אם אין נביאים- אין רוח הקודש, אם אין רוח הקודש- אין בתי כנסיות ובתי מדרשות- כביכול אין הקב"ה משרה שכנתו בישראל.

התנהגותו של אחז כשהיה בעת צרה בהשוואה להתנהגותו של מנשה כשהיה בעת צרה:

דברי הימים ב' פרק כח, כ- כג:

וַיָּבֵא עָלָיו תִּלְגַּת פְּלִנְאָסָר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּצַר לוֹ וְלֹא חָזָקוֹ. כִּי חָלַק אַחֲזִי אֶת בַּיִת ה' וְאֶת בַּיִת הַמִּלְאָךְ וְהַשָּׂרִים וַיִּתֵּן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא לְעִזְרָה לוֹ. וּבָעֵת הָצַר לוֹ וַיִּסָּף לְמַעוֹל בְּה' הוּא הַמֶּלֶךְ אַחֲזִי. וַיִּזְבַּח לְאֱלֹהֵי דְרָמְשֶׁק הַמְּכִים בּוֹ וַיֹּאמֶר כִּי אֱלֹהֵי מַלְכֵי אֲרָם הֵם מַעֲזְרִים אֹתָם לָהֶם אֲזַבַּח וַיִּעֲזְרוּנִי וְהֵם הָיוּ לוֹ לְהַכְשִׁילוֹ וּלְכַלּוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל.

דברי הימים ב' פרק לג, י-יג: וַיְדַבֵּר ה' אֶל מְנַשֶּׁה וְאֶל עֲמוֹ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ. וַיָּבֵא ה' עֲלֵיהֶם אֶת שָׂרֵי הַצְּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלְכְּדוּ אֶת מְנַשֶּׁה בַּחֲחִים וַיֹּאסְרוּהוּ בְּנַחֲשֵׁתִים וַיִּלְכְּבוּהוּ בְּבִלְהָ. וַיִּבְהַצֵּר לוֹ חֵלָה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וַיִּכְנַע מְאֹד מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו. וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיַּעֲתָר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיִּשְׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיִּדַע מְנַשֶּׁה כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים.

מנשה היה מלך רשע, ובימיו נגזרה הגזירה על חורבן מלכות יהודה וחורבן המקדש, אך בעת צרה מנשה עשה תשובה ופנה לה' לעזרה. אחז גרוע אף ממנשה, כיוון שאפילו בעת צרה הוא מתכחש לה' ודבק באלילים.

מגילה יא ע"א:

הוא המלך אחז - הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו.

סנהדרין קד ע"א:

ומפני מה לא מנו את אחז [בין המלכים שאין להם חלק לעוה"ב]? אמר רבי ירמיה בר אבא: מפני שמוטל בין שני צדיקים, בין יותר לחזקיהו. רב יוסף אמר: מפני שהיה לו בשת פנים מישיעיהו, שנאמר: 'ויאמר ה' אל ישעיהו צא נא לקראת אחז... אל מסלת שדה כובסי' (ישעיהו ז'ג). מאי כובסי? איכא דאמרי: דכבשינהו לאפיה וחלף.

רש"י:

שכבש את פניו והיה מתבייש מפני ישעיהו... כלי מנוקב של כובסין שמזלפין בו מים על הבגדים ואותו כלי הפך אחז על ראשו כדי שלא יכירו ישעיהו, שהיה מתבייש [ממנו].

חלב ודבש

המושגים 'חלב ודבש' וכן 'חמאה ודבש' המופיעים בפרקינו, מתבארים באופן מקורי ומעניין בספרו של נגה הראובני- **טבע ונוף בארץ ישראל** עמ' 15-27, תוך התייחסות לנבואות ישעיהו. נגה הראובני מראה כיצד ביטויים אלו יכולים לבטא שפע אך גם מצב של פורענות והרס החקלאות בארץ.

הקשר אישי [רשות]

הפרק מעלה בעוצמה את הדרישה לאמונה בה'.
אמנם אנו לא זוכים בדורנו, לדבר ה' על ידי נביאיו, אך עדיין ניצבים אנו בפני אירועים ומאורעות
בחיינו הפרטיים והלאומיים בהם אנו נדרשים לאמונה בה'.
מהם הקשיים והאתגרים, ומה יכול לחזק את אמונתנו גם בדור ללא נבואה?